

Emlékeztető

Esemény:	Vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés területi vitafóruma a 2-1 Felső-Tisza alegységen
Dátum:	2009. július 14. 13:30
Helyszín:	Polgármesteri Hivatal díszterme 4800 Vásárosnamény, Tamási Áron u. 1.
Facilitátor:	Gulyás Péter
Emlékeztető készítő:	Rumi Szabolcs
Előadók:	Gulyás Péter (Öko Zrt.), Illés Lajos területi tervező (Víziterv Environ Kft.)
Résztevők:	Ld. jelenléti ív (19 fő)
Napirend:	<p>13:30 – 14:00 Regisztráció (Az érkezőket kávé, üdítő várja)</p> <p>14:00 – 14:05 Megnyitó</p> <p>14:05 – 14:15 A Víz Keretirányelv és a társadalmi részvétel a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezésben Előadó: Gulyás Péter (Öko Zrt. vezette konzorcium)</p> <p>14:15 – 14:45 Javaslat a jelentős vízgazdálkodási problémákat megoldó intézkedésekre a Felső-Tisza vízgyűjtő-gazdálkodási tervezési alegységen Előadó: Illés Lajos területi tervező (Víziterv Environ Kft.)</p> <p>14:45 – 15:40 A bemutatott intézkedési javaslatok megvitatása Párbeszéd, vita a résztvevők és szakértők bevonásával (vélemények, kérdések és válaszok) <i>Szakértők: A Felső-tiszai Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, a Felső-tiszai Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, az Öko Zrt. vezette konzorcium szakemberei</i></p> <p>15:40 – 16:00 Kávészünet</p> <p>16:00 – 16:50 A bemutatott intézkedési javaslatok megvitatása (folytatás) Párbeszéd, vita a résztvevők és szakértők bevonásával</p> <p>16:50 – 17:00 Összefoglalás, a fórum zárása</p>

Az előadások után elhangzott hozzászólások, kérdések és válaszok összesítése időrendben:

Klapka György polgármester Milota	Első kérdése: Hová, milyen ökológiai kategóriába lesz sorolva a Tisza? Kifejti, hogy ő nagyon szereti a Tiszát, a 70-es évektől fogva figyelemmel kíséri az árvízi lefolyásokat, ismeri a folyót, ezért nagyon kíváncsi, hogy van-e olyan változtatás a tervekben, amely a Tiszának vagy árterének ökológiai állapotát jelentősen javítja. Nem ért egyet a mederkotrás tiltásával, úgy véli, hogy az 1998-as, 2000-
--	---

	<p>es árvizek nem a véletlen művei voltak. Szerinte különböző gazdasági érdekek miatt nincs a folyó kotorva. Ma a Tisza-parton gyalogakácot, csicsókát, stb. lehet látni, hiányolja a régi "dzungelgyümölcsösöket", amelyek állatokkal voltak etetve. Utolsó kérdése, hogy milyen mértékben akarnak most a folyó ökológiájába beavatkozni.</p>
<p>Illés Lajos területi tervező Viziterv Environ</p>	<p>Elmondja, hogy Milota térségében évi 52 alkalommal vizsgálják a Tisza vízminőségét, és ez majdnem minden esetben jónak bizonyul. A tervezés során egyértelműen a természetközeli állapot elérését tűzik ki célul. Egyetért abban, hogy a hullámtér állapota rendkívül rossz, telepítések, ültetvények, elsősorban külföldi eredetű települési hulladék (főleg flakon) kirakódások találhatóak, amelyek rendkívül látványrombolóak. Elmondja, hogy a vízügyi igazgatóság foglalkozik a problémával, szerinte elsősorban a kárpátjai és a romániai hulladékgazdálkodási projektek révén lehet a helyzeten javítani.</p> <p>A kotrással kapcsolatban állandó viták dúlnak. Ez részben folyószabályozási, részben ökológiai, részben agrárgazdasági kérdés. A vízügyi igazgatóság és az ukránok is igyekeznek a hullámtéri homok-, illetve mederközepi kavicskitermelést a folyó morfológiájának megtartásával végezni.</p> <p>Szerinte a dzungelgyümölcsösök visszaállítása az agrárgazdálkodók feladata lenne.</p> <p>Általánosságban elmondja, mindezekre a feladatokra vannak ugyan források, de ezek szerények. Ha van helyi összefogás, elindulhat valami. Mivel a keretek messze nem elegendőek, örülne, ha minél több esetben be lehetne vonni az agrárgazdasági szemléletet.</p>
<p>Dajka István FETIKÖVIZIG</p>	<p>Elmondja, hogy régen is használták a folyóból kitermelt anyagokat építőanyagként, de ezek kis mennyiségű kivételek voltak, míg ma már a nagy tételek dominálnak. A Tisza szabályozottsága elég nagyfokú, így a kotrás nem lenne feltétlenül szükséges, de valamilyen mértékben egészséges beavatkozásnak tekinthető. A régihez hasonló mértékű kotrás visszaállítása reális lehet a jövőben. A vízminőség jó, de a nehézfém szennyezések miatt a kémiai állapot nem jó, sem a folyó felső szakaszán, sem pedig lentebb. Szerinte az ukrán és a román vízgyűjtő-területeken sok a tennivaló.</p>
<p>Dr. Kelemen Béla polgármester Tarpa</p>	<p>A hullámtéri gazdálkodásról kíván beszélni. Az almás (léalma) és hasonló gyümölcsösök telepítése szerinte nem szerencsés, mivel a megtermelt gyümölcsnek piacot kellene teremteni, ámde a dzungelgyümölcsösök valóban kiváló pálinka-alapanyagot tudnának szolgáltatni. Kérdésesnek véli, hogy a kormányzat megérti-e mindezeket a problémákat.</p> <p>A folyóba kerülő kommunális hulladékok szerinte katasztrófális helyzetet okoznak. Elmeséli személyes élményeit a lakosság által a Tiszába öntött szilárd hulladékkal kapcsolatban, hangsúlyozza, hogy védeni kell az esztétikai értékeket is.</p> <p>Elismeri, hogy a (bereg) tározó fontos árvízvédelmi szempontból, de tájgazdálkodási értelemben nem szerencsés, ráadásul szerinte a tározó létrehozásának hátráltatására a károsult gazdák mindent meg fognak tenni.</p>
<p>Dr. Lenti István Sz-Sz-B megyei közgyűlés képviselője</p>	<p>Úgy érzi, hogy az elhangzottak alapján új megvilágítást nyert számára az ökológia fogalma, most próbálja újraértelmezni. Elmondja, hogy az ember mindig is sokat tett a vízgyűjtő-gazdálkodás során a környezet alakításáért, szerinte az ember nélkül nincs táj, viszont fokozatosan felértük az eredeti</p>

	<p>erőforrásokat. Szerinte a mezőgazdálkodást nem feltétlenül kell erőltetni, de tény, hogy pl. a Pó folyó völgye az egyik legszebb gyümölcsstermelő terület. Szerinte itt az a probléma, hogy több víz megy ki, mint amennyi bennmarad a területen. Kéri, hogy szolgáltatassanak több vizet a gazdálkodóknak, és ha már ilyen kertészeti irányt vett a megye agrárgazdálkodása, vegyék igénybe a felszíni vizeket, és ne furkáljanak kutakat a vízigény fedezésére.</p>
<p>ifj. Pályi Zoltán Nyírerdő Zrt</p>	<p>Hozzászólásában nehezményezi, hogy a Nyírerdő Zrt. csak meghívottként van jelen a fórumon, a lényegi tervezésbe nincsenek bevonva, holott 60.000 ha állami erdőt kezelnek, amelynek lételeme a víz. Elmondja, hogy esőerdők korántsem csak a trópusokon vannak, valójában a láperdők kivételével minden erdő esőerdő. Szükséges lenne a Vásárhelyi-gondolat szellemében megtartani a területen a vizet. Kéri, hogy amennyiben az erdőgazdaság felértékelődik, akkor az erdőgazdálkodók is legyenek bevonva a tervezésbe.</p> <p>Szerinte az erdősültség az északkeleti-Kárpátokban emelkedett, intenzív erdőgazdálkodás, monokultúrák, főleg bükkösök alakultak ki, ami nem kedvező ugyan, de ennek köszönhető az erdősültség növekedése. Létezik rabló-erdőgazdálkodás, példaképp elmondja, hogy Romániában a privatizáció előtt a tudottan privatizálásra kiszemelt erdőrészekhez "hozzányúltak" még a privatizáció előtt. Mivel az erdőknek csak a 30-40-50%-át termelik le, ezek a telepített erdőállományok össze fognak omlani, mivel szerinte 90%-ot kéne letermelni a fenntarthatóságukhoz.</p> <p>Kifejti, hogy a hidrológusok kimutatták, hogy a csapadéklefolyást befolyásoló tényezők rangsorában az erdő csak a 13. helyen áll. Kérdezi, hogy a Túr romániai vízgyűjtőjén valóban megszűnt-e egy korábbi szennyező nehézfémhányó, illetve hogy mi a helyzet a fehérgyarmati szennyvíztisztító mű szennyvízterhelésével? Kérdezi továbbá, hogy a tervezett kárpátaljai tározók átfolyásos rendszerűek lesznek-e? Kérdezi, hogy lehetséges lenne-e hogy a Csarondán duzzasztásokat érjenek el, mivel a nagyborzsai bukógát, illetve a felette elhelyezkedő Vérke-zsilip fel van iszapolódva, így sem a Vérke, sem a kiágazó Szipa-Csaronda vízrendszer nem kap állandó élővíz-utánpótlást?</p>
<p>Illés Lajos területi tervező Víziterv Environ</p>	<p>Válaszában elmondja: evidens az, hogy az erdőgazdálkodókat be kell vonni az egyeztetésbe, ez az agrárgazdálkodókkal folytatott egyeztetés része kellene, hogy legyen. Amennyiben kellő súllyal nem történt meg, akkor ezt nyilvánvalóan korrigálni kell.</p> <p>Szerinte az előzőekben elhangzott erdősültségi információk tévesek. 2001-re készült el erről egy anyag több ország együttműködésével, amely szerint a Monarchia, tehát a XX. század elején készült felmérések adataihoz képest 5-15%-al csökkent az erdősültség, legnagyobb mértékben a Borzsa vízgyűjtőjén. Tény viszont az is, hogy a legutóbbi években a csökkenés megállt.</p> <p>A csapadéklefolyás szempontjából említett 13. hely kérdésével vitatkozik. Erdőhidrológiai kutatások azt mutatják, hogy néhány napon belüli 100 mm alatti mennyiségű csapadék esetén az erdő csapadékmegtartó szerepe óriási, bár 300-400 mm körül, tehát nagy árhullámoknál már valóban kicsi.</p> <p>A medersüllyedést megemlítve elmondja, hogy Tiszabecstől Tivadarig vizsgálva 1993-ban 0,5-1 m-t süllyedt a meder, de az 1998-2002 közötti árhullámok során ez kompenzálódott, így a medersüllyedés bizonyos határok között állandóan változik, de ez</p>

	<p>normális jelenség. Megemlíti, hogy az ukrán felső-tiszai tározók hatásaként valóban 35-45cm-es árvízszint-csökkenés jelentkezhet, de a vízvisszatartás miatt a tiszai árhullám így Vásárosnaménynél összetalálkozhat a szamosi árhullámmal. A tervezés magyar-ukrán együttműködésben valósul meg, annak ellenére, hogy Ukrajna nem EU-tag, így a VKI őket nem kötelezi.</p>
Dajka István FETIKÖVIZIG	<p>Elmondja, hogy a romániai túrci bánya okozza a Túr nehézfém-szennyezettségét, szerinte a bánya már valóban bezárt, de a rekultiváció nem történt meg, így a szennyezés sem szűnt meg. Minden nap mérik a szennyezettség szintjét annak érdekében, hogy az Öreg-Túrba ne kerüljön nehézfém-szennyezés. Megemlíti, hogy Vásárosnaménynél a bevágódó víz miatt a strand partját az utóbbi 5 évben könnyíteni kell, korábban ez nem volt jellemző, továbbá hogy az 1993-as karácsonyi árvízkor erózió következett be, aminek során 30-40 m-rel elmozdult a középvízi meder. A fehérgyarmati szennyvíztisztító szerinte is problémákat okoz. Elmondja még, hogy a Verke-Szipa rendszer vízellátásával kapcsolatban korábban egy másik projekt is vizsgálódott már, továbbá hogy az ukrán oldalon meg kellene oldani a vízminőségi problémákat.</p>
Szikora Julianna FETI-KTVF	<p>A fehérgyarmati szennyvíztisztítóval kapcsolatban elmondja, hogy az valóban nem megfelelően tisztított szennyvizet enged a befogadóba, a telepet bővíteni kell, ennek az engedélyezése már folyamatban van, egy hónapon belül várhatóan ki is adják az engedélyt a beruházásra.</p>
Cselószki Tamás E-Misszió Egyesület	<p>A tervezői anyag szemlélete az övökhez közel áll, a beregi területen dolgoztak is együtt a Vízügygel. A gyakorlati megvalósítás azonban rendre elmarad, nehéz a gazdálkodást abba az irányba elmozdítani, amelyet elterveztek, mert az agrártárca nem ad kellő ösztönzést a gazdáknak, pénz híján pedig a tervek nem fognak megvalósulni. A VKI költségeinek várhatóan 20%-ára lesz finanszírozás. Szerinte nem lenne ilyen nagy a költség, ha más érintett szektorok, pl. az agrárszektor tevékenysége a megfelelő irányba változna, mert így a víztesteket érintő problémák már ettől nagyban csökkennének, vagy akár meg is szűnnének. Problémaként említi azt is, hogy vidékről eltűnnek az állatok, megszűnik az állattartás.</p> <p>A Vásárhelyi-törvény költségvetési okokból feloldotta a művelési módbeli megkötéseket a vésztározók területén, mivel nincs pénz a gazdák részére történő ellentételezésre. Így most a vésztározók területén gyakorlatilag bármilyen gazdálkodást lehet folytatni, amivel megadták a kegyelemdőfést a tervezett átalakításoknak. Szerinte ez az intézkedés nem fér össze a VKI-val, kéri, hogy vizsgálják meg ezt tervezési szinten és tegyenek javaslatot a korábbi szabályok visszaállítására.</p>
Dajka István FETIKÖVIZIG	<p>A tározók területén ma az az igény, hogy legyen minél kevesebb korlátozás. Tájgazdálkodás akkor lesz, ha lesz rá igény és támogatási rendszer, hogy a gazdálkodóknak megérje tájgazdálkodni. Szerinte nem biztos, hogy a korlátozások visszaállítása a megoldás.</p>
Cselószki Tamás E-Misszió Egyesület	<p>A vésztározók területe majdhogynem évente vízjárta területté válik, ami problémákat okozhat. A gazdák szerinte sem tájgazdálkodni akarnak, hanem megélni, ezért kormányzati szándék kell és ösztönzés.</p>
Dajka István FETIKÖVIZIG	<p>Szerinte a tározók területe csak szélsőséges esetben kerül minden évben elöntésre, de egyetért, hogy nem kellene ott intenzív gazdálkodást folytatni. A beregi tározó már épül, a vésztározókkal</p>

	kapcsolatos döntés pedig nem volt véletlen.
Illés Lajos területi tervező Víziterv Environ	Elmondja, hogy a Vásárhelyi-Tervben eddig sem volt ilyen művelési korlátozás, csak épp az intenzív gazdálkodást folytatók részére előntés esetén nem járt a kártérítés. "Ezervalahányszáz" érintett ingatlan listáját továbbították a minisztériumba, hogy ezek bekerüljenek az agrár-környezetvédelmi programba. A beregi tározó területe által érintett ingatlanok kártalanítására fordítható összeget megemelték 6000Ft/aranykoronáról 8000Ft/AK-ra, továbbá inflációkövetővé is tették. Már ma is ezekkel a megnövelt összegekkel terveznek, és összesen mintegy 600-700 millió Ft kártérítés kerül majd rövid időn belül kifizetésre.
Gulyás Péter facilitátor	Megköszönte a megjelenteknek, hogy részt vettek a fórumon, elmondták a véleményüket, és abbéli reményét fejezte ki, hogy néhányukkal az elkövetkezőkben, a szomszédos alegységek fórumain is találkozhat még.

Elhangzott vélemények összefoglalása:

- A Tisza mederkotrása tárgyában most is és a jövőben is érdekellentétekre lehet számítani.
- A parti, hullámtéri, illetve a vésztározók területén történő gazdálkodás során a gazdák és a központi költségvetés érdeke a minél kevesebb megkötés, míg ökológiai szempontból mindez káros és nem összeegyeztethető a VKI célkitűzéseivel.
- A korábbi vízlevezetés helyett ma a vízmegtartás lépett elő elsődleges feladattá, a jelenlévők több konkrét, ezzel kapcsolatos helyi problémát is megvitattak.
- Szó esett az erdők vízmegtartási, illetve árvízi lefolyásokat befolyásoló képességéről, a szakértő a fontosságukat emelte ki. Az erdőgazdálkodók képviselője nehezményezte, hogy nincsenek kellő mértékben bevonva a tervezésbe, a területi tervező ennek orvoslására ígéretet tett.
- A beregi tározóval kapcsolatban említésre került, hogy a gazdák ellenzik a megépítését.
- A fehérgyarmati szennyvíztisztító szennyvízterhelését többen aggályosnak tartják, de a telep bővítésének engedélyezése küszöbön áll.
- Az ukrán és román hulladékkezelési és bányaszennyezési problémák ismertek, nehezen rendezhetők, a magyarországi szereplők saját eszközeikkel próbálják ezeket elhárítani.
- Több hozzászóló is megemlítette, hogy a források messze nem fedezik a VKI terveinek megvalósításához szükséges összeget, továbbá hogy az agrárgazdálkodók együttműködése szükséges lenne, de nincs pénz az ösztönzésükre.

REGISZTRÁCIÓS LAP
Vásárosnamény, 2009. 07. 14.

NÉV	SZERVEZET	ELÉRHETŐSÉG	ALÁÍRÁS
Dajka István	FETIKÖVIZIG		
KATÓ SÁNDOR	FETIKÖVIZIG		
Vercs Főzet	FETIKÖVIZIG		
CSORBAK ERIKA	FETI-KÖVIZIG		
TÓTH ANDRÁS	-U-		
LUDORT ÁRPA	-U-		
GÉRÉ CSABA	-U-		
LUKÁCS BARTAL	HNPIg		
CSEGÉNY FŐZET	FETI-KÖVIZIG		
ZÁMBORI ILDIKÓ	KÖLCSEY TV		
SZIGETVÁRI CSABA	E-misszió Egység		
KARÁSZY ENDRE	DUNA TV		
CSEBŐRÉKI TAMÁS	E-misszió E.		
SZABÓNÉ SZÉLES ERZSÉBET	Vny. Hivatal		
Klagka György	Önkorm. M. lola		
Csikósa Ferián	FETI KULT		
Ilja Pál	NYIRERDŐ Zrt.		
János Gábor	NYIRERDŐ Zrt.		
Dr. Kelemen Péter	TARPA, ÖNK. P.M.		

Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv
a Felső-Tisza tervezési alegység

Társadalmi egyeztető fórum

Gulyás Péter
Öko Zrt. vezető tanácsos

Miért fontos a tervezési munka

1. Amik megtervezünk, azt teljesíteni kell!
(2015, 2021)
2. Nem műszaki tervet hanem egy cselekvési programot készítünk fel aessel.
3. Hosszútávon keletkező költségvetés és kár.
4. Nekünk kell fenntartani a munkát.
Költségmegtérülés el kell érnie!
(aki érdekelt az fizet meg a programot). Fel kell készíteni a tervet!!

